

İRAN EKONOMİSİNDE YAŞANAN GELİŞMELER SONRASINDA GÜNCEL DURUM

- İran Merkez Bankası (CBI) tarafından Çin, Hindistan, G.Kore ve Türkiye’den yapılacak ithalata yönelik para transferinin sadece bankacılık sistemi üzerinden yapılması zorunluluğu ve sipariş kayıtlarının “döviz intikali olmaksızın” yapılamaması uygulaması başlatılmıştır (Karar: 30.01.2018).
- Bu doğrultuda, sipariş kaydı yapılması sürecinde \$ ile ödeme yapma seçeneği iptali edilmiştir. Bu, ödemelerde yoğun olarak kullanılan döviz bürolarının (sarraf) sistemdeki etkinliğinin azalması anlamına gelmiştir (Karar: 14.02.2018).
- İran Hükümeti, Nisan 2018 sonu itibarı ile tüm devlet kurumlarına ve İran’da faaliyet gösteren tüm şirketlere mali tablolarını ve diğer tüm resmi bildirimlerini ABD doları yerine Euro ile yapmaları yönünde talimat vermiştir. Ayrıca, Euro-Riyal (IRR) kur bilgisini yayınlama yetkisi artık sadece CBI’dadır.
- Döviz kurlarının kontrol altına alınmasını teminen 10.04.2018’den itibaren ayırım gözetmeksizin herkese 1\$=42.000 IRR kurunun uygulanacağı, sözkonusu kur dışında bir fiyattan satış yapanların ağır müeyyidelere tabi olacağı açıklanmıştır.
- Sarraflar üzerinden küçük yatırımcılar tarafından arbitraj amaçlı yapılan döviz alım ve satım işlemleri yasaklanmış, bu işlemlerin takibine başlanmıştır. Döviz bürolarına, sadece kimlik kartlarını, pasaportlarını ve seyahat biletlerini sunan müşterilere 5.000 \$’a kadar döviz satma izni verilmiştir.
- İran’dan turistik yada diğer bazı sebeplerden ötürü yapılacak yurtdışı seyahtalarında kişi başı taşınabilecek döviz sınırlandırılmıştır. Yurtdışı çıkışlarda (hava yolu) kişinin üzerinde taşıyabileceği azami tutar 5.000 Euro (yada ona eş değerde diğer para birimleri) olarak tespit edilmiştir. Bu sınır kara, demir veya deniz yolu ile ülkeyi terk eden yolcular için 2.000 Euro’dur.
- 08.05.2018 tarihinde ABD, BMGK’nın beş daimi üyesine (ABD, Rusya, İngiltere, Fransa, Çin) ek olarak Almanya (P5+1) ile İran arasında varılan, İran’ın nükleer programını dondurması karşılığında bu ülkeye yönelik uluslararası yaptırımların kaldırılması taahhüdünü içeren 14.07.2015 tarihli Kapsamlı Ortak Eylem Planı’ndan (KOEP) çekildiğini açıklamıştır.

2) Mali Piyasalarda Durum

İran’da bankalar ve döviz büroları halen döviz alım-satım kurlarını yayınlamayamakta ve bankalar yurtdışına (doğrudan) döviz transfer işlemi gerçekleştirememekte, işlem izinleri için İran Merkez Bankası’ndan talimat beklemek durumundadırlar.

3) Yaptırımlar

ABD'nin 8 Mayıs 2018 tarihinde KOEP'ten çekildiğini açıklamasının ardından Hazine Bakanlığı (OFAC), KOEP ile kaldırılan yada istisna tanınan tüm yaptırımların 90 ve 180 günlük iki dönemi içeren listeler üzerinden yeniden uygulamaya konulmasına yönelik çalışma başlatmıştır.

Buna göre, daha önce KOEP kapsamında kaldırılan yada istisna tanınan yaptırımların 6 Ağustos 2018 ve 4 Kasım 2018 tarihlerine kadar yeniden uygulamaya geçirilmesi öngörülmektedir. (OFAC- https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/jcpoa_winddown_faqs.pdf)

6 Ağustos 2018'de yürürlüğe girecek yaptırımlar:

- İran Hükümeti'nin ABD Doları satın alması yada elde etmesi hakkındaki yaptırımlar.
- İran'ın altın veya değerli metaller ticaretine yönelik yaptırımlar.
- İran'dan yada İran'a grafit, alüminyum ve çelik gibi ham yada yarı işlenmiş metaller, kömür ve endüstriyel süreçlerin birleştirilmesine yönelik yazılımların doğrudan yada dolaylı satışı, tedariki veya transferi hakkındaki yaptırımlar.
- İran Riyali'nin alınması yada satılması yada İran toprakları dışındaki İran Riyali cinsinden fonların yada hesapların devam ettirilmesi ile ilgili işlemler üzerindeki yaptırımlar.
- İran Hükümeti'ne ait tahvillerin alınması, iştirak edilmesi veya bu tahvillerin çıkarılmasına yardımcı olunması hakkındaki yaptırımlar.
- İran otomotiv sektörü üzerindeki yaptırımlar.
- İran menşeli halılar ve gıda maddelerinin ithalatı ve bunlara ilişkin mali işlemler üzerindeki yaptırımlar.
- Yolcu uçağı, parçaları ve hizmetlerinin İran'a doğrudan ya da dolaylı olarak ihracatına dair yaptırımlar.
- KOEP çerçevesinde uygun görülen faaliyetlere yönelik şarta bağlı anlaşmalar ile ilgili olan yaptırımlar.

4 Kasım 2018'de yürürlüğe girecek yaptırımlar:

- İran liman işleticileri, İran İslam Cumhuriyeti Gemicilik Şirketi (IRISL), İran Güney Gemicilik Şirketi veya bağlı kuruluşları da dahil olmak üzere gemicilik ve gemi inşası sektörleri hakkındaki yaptırımlar.
- İran'dan petrol, petrol ürünleri veya petrokimya ürünleri satın alınması da dahil olmak üzere petrol ile ilgili olan işlemler üzerindeki yaptırımlar (diğerlerinin yanı sıra İran Milli Petrol Şirketi-NIOC, Naftiran Intertrade Company-NICO ve İran Milli Tanker Şirketi NITC isimleri sayılmıştır).

- Yabancı mali kuruluşların İran Merkez Bankası ve belirlenmiş İranlı mali kuruluşlar ile olan işlemlerine dair yaptırımlar.
- İran Merkez Bankası'na özel mali mesaj hizmeti sağlanmasına yönelik yaptırımlar.
- Aracılık, sigorta veya reasürans hizmetleri tedarik edilmesi hakkındaki yaptırımlar.
- İran enerji sektörü üzerindeki yaptırımlar.

Buna ilave olarak:

- ABD tarafından sahip olunan yada kontrol edilen yabancı kuruluşların İran Hükümeti ya da İranlı kişiler ile İran'daki belli faaliyetlerine verilen izin de bu sürede kaldırılmakta,
- 16.01.2016'da, ABD Hazine Bakanlığı'na bağlı Yabancı Varlıklar Kontrol Dairesi (OFAC) tarafından hazırlanan SDN Listesi'nden (List of Specially Designated Nationals and Blocked Persons) ya da diğer listelerden çıkartılmış kişilere uygulanan yaptırımlar da 5 Kasım 2018'den itibaren yürürlüğe girmektedir.

*ABD'nin İran yaptırımlar listesi (List of SDN) OFAC web sayfasında (<https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>) duyurulmaktadır.